

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 24/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och 32 kap. 1 § strafflagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 oktober 2002 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt och 32 kap. 1 § strafflagen (RP 173/2002 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet skall lämna utlåtande i saken till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Kimmo Hakonen och polisöverinspektör Reijo Pöyhönen, inrikesministeriet
- forskare Sakari Melander, justitieministeriet

- kriminalöverinspektör Sanna Heikinheimo, Centralkriminalpolisen
- generalsekreterare, advokat Markku Ylönen, Finlands Advokatförbund
- jurist Elli Myllylä, Bankföreningen i Finland
- professor Raimo Lahti
- professor Pekka Viljanen.

Samband med andra handlingar

Lagutskottet har lämnat ett utlåtande om statsrådets skrivelse om Europeiska gemenskapernas kommissions förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv (Penningtvätt (LaUU 17/1999 rd). Syftet är att nationellt sätta i kraft ändringarna i direktivet.

Det första och det andra lagförslaget i propositionen skall samordnas med lagförslagen i proposition RP 53/2002 rd och RP 188/2002 rd.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt till följd av vissa förpliktelser i den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism, en ändring av Europeiska gemenskapens direktiv om penningtvätt och FATF:s (Finansiella aktionsgruppen mot penningtvätt) rekommendationer mot penningtvätt och särskilda rekommendationer mot finansiering av terrorism. De viktigaste förslagen innebär en utvidgning av systemet för att förhindra och utreda penningtvätt samt kretsen anmälningspliktiga och explicita bestämmelser om effektiviserad identifieringsplikt, omsorgsplikt och anmälningsplikt.

Räckvidden för systemet för att förhindra och utreda penningtvätt föreslås bli utvidgad utöver

förhindrande och utredning av egentlig penningtvätt till förhindrande och utredning av finansiering av terrorism. Kretsen av anmälningsspliktiga föreslås också omfatta revisorer, bokförare, personer som säljer eller förmedlar värdeföremål, auktionsförrättare, personer som biträder i rättsliga angelägenheter med undantag av rättegångsbiträden och rättegångsombud samt de som bedriver annan betalningsrörelse än generell betalningsförmedling. I kretsen av anmäl-

ningspliktiga föreslås dessutom vissa justeringar på grund av nationella behov. Den effektiverade identifieringsplikten, omsorgsplikten och anmälningssplikten skall tillämpas på affärstransaktioner med anknytning till stater där systemet för förhindrande och utredning av penningtvätt inte uppfyller internationella krav.

Med anledning av de internationella förpliktelserna avses lagen träda i kraft snabbt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Utskottet har i behandlingen koncentrerat sig på en bedömning av straffbestämmelserna och en samordning av lagförslagen med lagförslagen i propositionerna RP 53/2002 rd och RP 188/2002 rd som också är under behandling i riksdagen.

Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen till den del de hänför sig till utskottets behörighetsområde, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Anmälningssplikt för den som biträder i rättsliga angelägenheter

Till följd av ändringen i direktivet om penningtvätt föreslås kretsen av anmälningsspliktiga bli utvidgad bl.a. till personer som i form av rörelse eller yrkesmässig verksamhet biträder i rättsliga angelägenheter. I sitt utlåtande om den föreslagna ändringen i direktivet underströk lagutskottet att den förtroende relation som skall råda mellan ett rättegångsbiträde och hans eller hennes klient är en av rättsstatens grundpelare (LaUU 17/1999 rd). Utskottet ansåg att direktivförslaget måste ändras så att den förtroendefulla relationen mellan ett rättegångsbiträde och dennes klient kunde tryggas.

Utskottet har motiverat sin ståndpunkt med en hänvisning till den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter samt Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, där det finns grundläggande bestäm-

melser om en rättvis rättegång, och till 21 § i grundlagen om en rättvis rättegång. Vidare nämnde utskottet att det fanns flera bestämmelser på lagnivå om advokaters, biträdens och rättegångsbiträdens tystnadsplikt.

Lagutskottet hänvisar till sin tidigare ståndpunkt och framhåller ytterligare att propositionen har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande. Grundlagsutskottet skall bedöma lagförslagets grundlagsenlighet och relation till internationella konventioner om mänskliga rättigheter.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. Paragrafen föreslås bli kompletterad med ett nytt 2 mom. som utvidgar tillämpningsområdet till finansiering av terrorism enligt 34 kap. 9 b § i strafflagen. Finansiering av terrorism har gjorts straffbart genom en lag som trädde i kraft i juli 2002. Lagstiftningen bygger på Förenta Nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (FördrS 74/2002).

Riksdagen behandlar som bäst proposition RP 188/2002 rd, där det föreslås att strafflagen skall kompletteras med ett nytt 34 a kapitel om terroristbrott. Den nuvarande bestämmelsen om fi-

nansiering av terrorism skall flyttas över till detta kapitel med nästan motsvarande innehåll. Om lagstiftningen om terroristbrott godkänns och träder i kraft före behandlingen av denna proposition

måste paragrafens 2 mom. justeras.

5 §. Myndigheters och andras tillsyns- och anmälningsskyldighet. Enligt lagens 4 § hör utredningen av penningtvätt till centralen för utredning av penningtvätt, som i lagen benämns utredningscentralen. Men namnet används inte på ett konsekvent sätt i de föreslagna bestämmelserna. Därför bör begreppen i 5 § 2 mom., 10 § 1 mom. och 11 a § 2 mom. ses över.

6 §. Identifieringsskyldighet och 10 §. Anmälningsskyldighet. I 6 § 1 mom. föreskrivs om identifieringsskyldighet och i 10 § 1 mom. om anmälningsskyldighet när det finns skäl att betvivla att medel eller annan egendom som använd vid en affärstransaktion har samband med ett brott enligt 1 § 2 mom. I detta mom. hänvisas till finansiering av terrorism. Försummelse av identifierings- och anmälningsskyldigheten är straffbart.

Med hänsyn till att försummelse av dessa skyldigheter är straffbart måste bestämmelserna vara exakta och noggrant avgränsade. I de föreslagna bestämmelserna sägs att medel eller annan egendom skall *ha samband med* finansiering av terrorism, vilket är inexact uttryckt. Därför föreslår utskottet att bestämmelserna preciseras till exempel med

att det finns skäl att misstänka att kunden gör sig skyldig till ett sådant brott eller försök till ett sådant brott som nämns i 1 § 2 mom.

16 §. Straffbestämmelse. Paragrafens 1 mom. föreslås bli kompletterat med en hänvisningsbestämmelse till 11 a § och nya 2 mom., där brott mot anmälningsskyldighet enligt 13 a § kriminaliseras.

Riksdagen godkände i första behandlingen den 20 november 2002 det tredje lagförslaget i proposition RP 53/2002 rd med förslag till ändring av lagen om förhindrande och utredning av

penningtvätt. Genom denna lag ändras bl.a. rubriken för 16 § till brott mot identifieringsskyldigheten och fogas till lagen en ny 16 a § om anmälningsskyldighet som gäller penningtvätt. För samordning av lagförslagen föreslår lagutskottet att 16 § ändras och kompletteras med krav på subjektiva rekvisit som följer:

16 §

Brott mot identifieringsskyldigheten

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten att identifiera kunder enligt 6, 7 eller 11 a § eller att förvara identifieringsuppgifter enligt 8 § skall för brott mot *identifieringsskyldigheten* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag.

(2 mom. *utesl.*)

I det andra lagförslaget i propositionen föreslås att 32 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen kompletteras och att där nämns föreslagna nya 11 a § i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

Riksdagen har vid första behandlingen godkänt det första lagförslaget om ändring av strafflagen i proposition RP 53/2002 rd. Genom denna lag differentieras bl.a. brott som gäller penningtvätt från häleribrott och bildar ett särskilt rekvisit. Samtidigt flyttas de bestämmelser som tidigare funnits i 32 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen över till 16 a § i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

För samordning av lagförslagen föreslår utskottet att 16 a § som riksdagen godkänt kompletteras med en hänvisning till 11 a § som följer:

16 a § (Ny)

Anmälningsskyldighet som gäller penningtvätt

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att göra en anmälan enligt 10 eller 11 a §, i strid med förbudet i 10 § röjer att anmälan har gjorts eller åsidosätter

sin omsorgsplikt enligt 9 § och därmed inte upptäcker att anmälningsskyldighet föreligger enligt 10 §, skall för *anmälningsskyldighet som gäller penningtvätt* dömas till böter.

Vidare föreslår utskottet att den bestämmelse som i propositionen föreslås vara 16 § 2 mom. tas in som en ny 16 b § och att rekvisitet kompletteras med uppsåtlighet och oaksamhet som krav på subjektiva rekvisit:

16 b § (Ny)

Brott mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet

*Den som uppsåtligen eller av oaksamhet underlåter att göra en anmälan enligt 13 a § om betalningsrörelseverksamhet skall för **brott mot skyldigheten att anmäla betalningsrörelseverksamhet** dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annan stans i lag.*

Med anledning av detta måste lagförslagets ingress ses över.

2. Lag om ändring av 32 kap. 1 § strafflagen

Regeringen föreslår att 32 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen kompletteras med en hänvisning till nya 11 a § i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Utskottet har föreslagit att hänvisningsbestämmelsen tas in i 16 a § i lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Med anledning av detta

bör det andra lagförslaget förkastas såsom obehövligt.

Utlåtande

Lagutskottet anför som sitt utlåtande till förvaltningsutskottet

att förvaltningsutskottet bör beakta det som ovan sagts.

Helsingfors den 21 november 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Seppo Lahtela /cent
Annika Lapintie /vänst

Kari Myllyniemi /cent
Veijo Puhjo /vänst
Tero Rönkä /sd
Mauri Salo /cent
Petri Salo /saml
Marja Tiura /saml
Harry Wallin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Timo Tuovinen.